

Raketirji vlečejo milijone iz javnih naprav

Magnetne javne naprave so zadnja leta razvili zlate rudnike z novim načinom grafitanja, pokazuje vladna preiskava.

Washington. — Zanimiva dejstva so prišla na dan, ko je zvezna obrtna komisija prejšnji teden pričela z zaslišanji o finančni strukturi, manipulacijah in izjemanju v elektrarski industriji. Insulov škandal in pa odkritja zadnjih let s preiskavami elektrarskega trasta pokazuje, da se je ta industrija razvila v ogromno raketirsko masino, od katere imajo v prvi vrsti dobiček "insiderji".

Magnetje so zadnja leta razvili tako zamotano organizacijo, da bi moral navadni človek pohajati učni tečaj, predno bi mogel razumeti njeno osnovno sestavo. Piramidrali so korporacije vrh korporacije, ki kontrolirajo druga člena in služijo v glavnem za dobiček ožjemu krogu pivotno situiranih oseb.

V okvirju teh korporacij so organizirali "service" kompanije, katerih namen je dajati "tehnične nasvete" operativnim družbam ali jih pa "nadzirati." Vse to prinaša milijone glavnim raketirjem.

Preiskovalec zvezne obrtne komisije Charles Nodder je razgalil na zaslišanju manipulacije Associated Gas & Electric Co., ki dela milijone s tem, da prodaja "insiderjem" pravico za molženje operativnih kompanij, to je tistih družb, ki proizvajajo in oddajajo elektriko.

Družba je prodala ta privilegij Utility Management korporaciji — svoji podružnici — za \$5.200.000. Management korporacija je v treh letih "zaslužila" s molženjem operativnih družb Associated Gas & Electric kombinacije \$2.647.000 s tem, da jih je zalagala s "service" (karkoli že to pomeni). Po treh letih pa je prodala ta privilegij J. G. White kompaniji za osem milijonov.

"Insiderji", ki so na krmilu matične družbe oziroma na vrhu te korporacijske piramide, so s to potezo zaslužili \$10.647.000. White kompanija je v enem letu zaslužila s "nadziranjem" nekaterih operativnih družb \$277.291 — dovolj za plačanje vsega svojega štaba in še nekaj je ostalo. White kompanija je poleg teh družb "servirala" še mnoge druge družbe, je rekel Nodder.

Associated Gas & Electric je prodajala tudi privilegije za "nadziranje" konstrukcijskih del. Stvar je najlaglje razumeti s primerom. Podjetnik Skinom hoče na primer zgraditi novo tovarno ali pa prizidek. Konstrukcijsko delo odda kontraktorsko. Ker podjetnik Skinom ne lasuje delniškega podjetja, ampak ga le kontrolira, prodaja pravico za "nadziranje" konstrukcijskega dela" svojemu prijatelju Grabežu. Grabež, ki spada v ožji krog "insiderjev", računa kontraktorsko delo za "nadziranje". Kontraktor računa to vsoto kompaniji, katero kontrolira podjetnik Skinom. Gradbeni stroški so večji kot je potreba, ampak pri tem zaslužita podjetnik Skinom in njegov prijatelj Grabež, ker račun itak končno plačajo odjemalci v višjih cenah in pa delničarji in lastniki bondov, če je podjetje porinjeno v bankrot.

Druge metoda molženja operativnih kompanij je pri financiranju. Associated Gas & Electric je na primer izdala bonde, ki so nosili po pet in pol odstotkov. Denar je nato posodila operativnim družbam po osem odstotkov. V drugem slučaju je dala posojilo "insiderjski" skupini brez obresti. Pri zvišanju

JAPONSKA NIMA PRAVICE DO MANDŽURIJE

Poročilo komisije Lige narodov urgira avtonomijo za Mandžurijo. Japoniki vojni urad grozi s izstopom.

Tokio, 3. okt. — Vojni urad je danes podal izjavo, v kateri pravi, da bo Japonska izstopila iz Lige narodov, ako bo slednja usmerila svoje akcije v smislu poročila, ki ga je objavila Lyttonova komisija. Vojni urad je podal to izjavo po konferenci militearističnih voditeljev, na kateri so razpravljali o poročilu, ki je bilo večer objavljeno v Ženevi.

Ženeva, 3. okt. — Poročilo komisije Lige narodov, ki je proučevala kitajsko-japonski konflikt in situacijo na Daljnem vzhodu, je naklonjeno Kitajski in obsodila japonsko militaristično kampanjo v Mandžuriji in v Sangu.

Poročilo vsebuje tudi načrt, na čigar podlagi naj bi se izvedla součelnost obstoječih problemov. Mandžurija naj bi dobila avtonomijo pod suvereniteto Kitajske. Detalji tega statusa naj bi se uredili na kitajsko-japonski konferenci, na kateri bi Liga narodov igrala vlogo posredovalca.

Japoniki je bil dan direktni migljaj, da je najbolje zanj, ako se odpravi političnim in militarističnim ambicijam v Mandžuriji, kjer je postavila nov režim pod svojim pokroviteljstvom; naj odpokliče svoje čete v prilog posebni policiji, nad katero naj bi imeli kontrolo inozemski inštruktorji. Ta politika bi bila edina oborožena sila v Mandžuriji.

Iz poročila je razvidno, da stoji Japonska pred veliko odločitvijo. Ako bo odklonila priporočila, tedaj ji drugega ne preostane kot izstop iz Lige narodov. V tem slučaju bi izgubila mandat nad otoki in kolonijami, ki so prej spadale Nemčiji, kar bi bil velik udarec zanj.

Poročilo jasno pravi, da Japonska ne bi bila smela okupirati Mandžurije. Incident v Mukden, katerega je Japonska izrabila kot pretezo za okupacijo, je bila igra, ki kaže, da se je Tokio že pred tem pripravljalo na militaristično kampanjo v Mandžuriji.

Mehika odgovorila Vatikanu

Predsednik zagrozi, da bo zapri vse katoliške cerkve, ako bo duhovščina skušala izvajati navodila v papeževi encikliki.

Mexico City, 3. okt. — Predsednik mehiške republike Abelardo L. Rodriguez je večer podal izjavo, v kateri pravi, da bo vlada zaprla vse cerkve, ako bo katoliška duhovščina sledila navodilom, ki jih vsebuje enciklika, katero je papež zadnji petek naslovil na mehiške katoličane in duhovščino.

Predsednik je označil napad na Mehiko za predrzno in žaljivo, ker je enciklika natrpna z lažmi in pokazuje izsilovalno stališče Vatikana. "Ako bo duhovščina skušala izvajati papeževa navodila, tedaj bom zapri vse cerkve in jih spreminil v šole v korist delavskemu razredu," pravi Rodriguez.

"Protest proti zakonom, katere Vatikan smatra za zatiranje svobode katoliške cerkve, očitno podlaga duhovščino na boj proti obstoječim zakonom, kar bi dovedlo do nemirov in izgrediv." "Mehika ima sedaj stabilno ustavno vlado, ki kaže velike uspehe in napredek, zaradi tega ne bo dopustila, da bi se veraklo vprašanje, čigar obstoj naši zakoni ne priznavajo, zanese v narodne zadeve. Ti zakoni določajo popolno ločitev cerkve od države."

"Obstoječa vlada izvira iz revolucije in je bila ustanovljena na principu, ki določa popolno osvoboditev ljudstva izpod cerkvene oblasti, uživa podporo pri mehiškem narodu, ki ne bo toleriral dominacije inozemske sile. Vlada bo zavrnila vsako agitacijo s strani duhovščine, katere cilj bi bil provokacija na izgrede."

ITALIJA ODGODI LA IZVAJANJE NOVE POLITIKE

Vrhovni fašistični svet zaključil kratko zasedanje. Fašisti pravi, da Ligo narodov kontrolirata Francija in Velika Britanija.

Rim, 3. okt. — Vrhovni svet fašistične stranke je neprizakovano zaključil kratko zasedanje, ne da bi podvel kakšne akcije v zvezi s programom, da najde novo formulo glede oficelnega stališča z ozirom na novo zunanjo politiko.

Premijer Mussolini je samo šestkrat članom vrhovnega fašističnega sveta na uspehih, ki jih je dosegel, ter omenil desetletnico italijanskega fašizma, ki se bo praznovala v tem mesecu. Pozneje se je prikazal na balkonu Benške palače, pred katero se je zbrala velika množica, in je bil deležen burnih ovacij.

Vrhovni fašistični svet je bil prej veliko telo, toda pred nekaj tedni je bil skrčen na 23 članov. Med temi je deset ministrov, predsednika senatne in poslanske zbornice, tajnik fašistične stranke in štirje predstavniki korporacij. Svet je najvišja avtoriteta v fašistični Italiji.

Pričakovalo se je, da bo fašistični svet razpravljal o stališču Nemčije, ki zahteva oboroženo enakopravnost, kar pa se ni zgodilo. Slušale so se le ostre kritike proti Ligi narodov. Fašisti pravi, da je Liga narodov postala diktatura in da je pod popolno dominacijo Francije in Velike Britanije.

Delavski tajnik v novi kampanji

Naznanil je, da se revni inozemski dijakli podvrženi deportaciji.

Washington, D. C. — (FP) — William Doak, načelnik zveznega delavskega departamenta, ki se rad ponaša z deportacijami nezaklejenih tujerodcev, je naznanil, da bo revne inozemske dijakke, ki so prišli v Združene države s posebnim začasnim dovoljenjem in pohajajo ameriške višje šole, ukljudi v imenik deportacij podvrženih oseb. Njegov edikt se tiče študentov, ki poleg študiranja opravljajo razna dela, da lažje smagujejo stroške.

To pomeni, da je Doak ukljudil novo interpretacijo v naselinski zakon. Na bazi teorije, da angleški, irski, nemški, poljski in drugi mladi fantje in dekleta, ki so delno upošani kot šolarji, strežniki, trgovski kleriki itd., odjedajo službe Američanom, se mora vse take dijakke izgnati iz Združenih držav.

Proti taki interpretaciji imigracijskega zakona protestirajo celo konservativni republikanci, med temi dr. Nicholas Butler, predsednik kolumbijske univerze; dr. John W. Cooper, komisar za vzgojo, in dr. J. H. McCracken, načelnik Ameriškega prosvetnega sveta. Kljub tem protestom smatra Doak vse revne inozemske študente za neselne osebe, katere je treba deportirati, in pri tem ga podpira tudi predsednik Hoover.

Argumenti, da je tako tolmachenje naselinskega zakona grda diskriminacija proti revnim dijakom v borbi za kulturne prilike, nimajo pri načelniku delavskega departamenta nobene veljave. Po njegovem mnenju smajo biti kulturni prilike deležni le dijakli bogatih staršev, ne pa delavskih.

INDIJA BO NADALJEVALA BOJ ZA SVOBODO

Voditelj indijskih nacionalistov pravi, da se nahaja v zaporih v Indiji 50.000 političnih jetnikov.

Washington, D. C. — (FP) — V. J. Patel, bivši šupan v Bombaju in predsednik indijske zakonodajne zbornice, ki je bil aretiran po britskih avtoritetah kot Gandi in več drugih, ko se je vrnil po londonski konferenci okroglo misle v Indijo, je v razgovoru s poročevalci izjavil, da bo Indija vstajala v boju za neodvisnost do zadnjega.

Dalje je rekel, da bo poselil predsednika Hooverja in državne tajnika Stimsona in jima pojasnil položaj v Indiji. Predno je odpotoval v Združene države, je obiskal predsednika irske republike. Dejal je, da de Valera jasno pojmuje britsko strahovlavo v Indiji, proti kateri se bore nacionalisti.

"Nad 150.000 nacionalistov je bilo aretiranih v zadnjih dveh letih in krog 50.000 političnih jetnikov je še sedaj v ječah," je rekel Patel. "Aretacije se vrste na debelo, brez varstva, ker britska vlada meni, da bo na ta način preprečila politično organiziranje indijskih mas. Toda odpor proti britskim avtoritetam vseeno narašča. Noben narod ne more biti srečen pod tujo nadvlado. Indijski narod, ki šteje 350.000.000 ljudi, bo izvajal svobodo in se otresel strahovlade. On želi in skrajša ameriškega ljudstva pri svoji veliki borbi."

Patel je dejal, da je MacDonald iskal Angliji naklonene osebe, da so reprezentirale Indijo na londonski konferenci in na imperijski konferenci v Ottavi. "Dokler bo britska vlada igrala tako zahrbito in niskotno politiko, ne more biti miru na avetu niti ekonomske stabilnosti," je rekel Patel.

Patel v svoji agitaciji po Ameriki posnema de Valerove metode. Kako je de Valera v času, ko se je Iraka borila za svobodo skušal dobiti moralno podporo pri ameriškem narodu, tako je skušal dobiti tudi Patel. Njegov apel je nacionalističen in objublja večje profite ameriški sunarji trgovini, kadar bo Indija dobila svobodo. Patel ne goji nobene liberalne ekonomske doktrine in nasprotuje vsaki obliki socialistične in komunistične agitacije v Indiji.

Čileška republika dobila novega predsednika

Sodnik prišel na vladno krmilo. Revolucija proti militarističnemu režimu zmagovita.

Santiago, Čile, 3. okt. — Abraham Oyanedel, predsednik vrhovnega sodišča, je prevzel vladne vajeti v svoje roke, ko je provizorični predsednik Bartolome Blanco, ki je pred dvema tednoma strmoglavil vladno Carlosa Davila, podal demisijo. Onanedel je že peti predsednik čileške republike v zadnjih štirihih mesecih.

Revolta proti militaristični vladi, ki jo je vodil general Pedro Vignolo, je bila uspešna na vsej črti. Prvi zmagah je dobila v severnih provincih, a se je pozneje razširila na vse kraje.

Včeraj je civilno prebivalstvo pregovorilo vojaške čete v Iquiqueu na pridružitve k rebelnemu gibanju. Prej je revoltirala vojaška posadka v Chacabucu. Povelje, naj strelja na prebivalstvo, ki je zahtevalo restavriranje civilne vlade, je posadka ignorirala. Uredniki se tudi niso hoteli pokoriti vladni naredbi cenzure, nakoar so se tudi uradniki in policija pridružili civilni revolti.

Kapitulacija militarističnih avtoritet je izzvala velike demonstracije. Organizirane so bile parade v vseh večjih mestih. Civilna revolucija je zahtevala nad dvajset žrtev, kar pomeni, da je triumfirala s primeroma nizko ceno.

Novi predsednik je večer konferiral s političnimi voditelji z namenom, da sestavi nov kabinet, v katerem naj bi bile reprezentirane vse stranke. Poročila se glase, da so bila pogajanja uspešna in da bo sestava nove vlade v kratkem objavljena.

Odkrivanje grafia v Pittsburghu

Več članov Mellonove politične mašine obtoženih korupcije.

Pittsburgh, Pa. — (FP) — Tri mesece potem, ko je bil župan Charles Kline, Mellonov priatelj, spoznan krivim korupcije, je veleporota podala poročilo, da je Joe Armstrong, okrajni komisar in Mellonov varovavec, prejel od Duquesne Slag Products Co. na predvečer volitev lanske jeseni vsoto \$50.000. Armstrong je umrl par tednov po volitvah, ki so rezultirale v njegovem velikem porazu.

Nad dvajset drugih članov Mellonove politične mašine je veleporota obtožila korupcije. Dokazano je bilo, da so prejeli denar od podjetnikov, ki so imeli pogodbe za gradnjo mestnega letališča.

Okrajni sodnik Patterson je javno kritiziral protekcijo, ki jo

Paragvajsko četo zmaga

Okupirale so dve bolivijski trdnjavi. Velika izguba na obeh straneh.

Buenos Aires, Argentina, 3. okt. — Sem dospel poročilo se glasi, da je v teku ljuta bitka v distriktu Gran Chaco med bolivijskim in paragvajskim vojaštvom, v kateri je udeleženih 16.000 moči.

Paragvajske čete so zasedle bolivijski trdnjavi Boqueron in Toledo in ujele veliko številu bolivijskih vojakov ter zaslele ogromno zalogo municije in orožja. V ljuti bitki, ki je trajala več ur, je bilo nad sto ubitih in krog tisoč ranjenih na obeh straneh. Paragvajske čete se sedaj pomikajo proti trdnjavi Samalay, ki je v rokah bolivijske garnizije.

Okraj Cook reduciral podporo revelem

Chicago, 3. okt. — Državna komisija za pobljanje bede je naznanila, da bo v oktobru reducirala podporo, ki jo prejema reveš v obliki festvin in drugih potrebačinah, za 50 odstotkov. Komisija pravi, da je bila primorana to storiti, ker se skladi za podpiranje brezposelnih hitro krečijo. Krog 125.000 družin v okraju Cook prejema podporo. Predloženi bučet za mesec oktober predvidevajo \$4.121.966 za nasičevanje revelev.

Brasilijski odklonila apel rebolev

Rio de Janeiro, Brasilijs, 3. okt. — General Goes Monteiro, poveljnik federalnih čet, je odklonil predlog generala Bartolda Klingera, voditelja protivladne revolte v državi Sao Paulo, v katerem ga je slednji pozval na sklenitev premirja. Monteiro je naznanil, da bodo njegove čete pričele prodirati proti kapitulu države Sao Paulo in prisilile rebele na kapitulacijo.

Nova politika sovjetske vlade

Moskva, 3. okt. — Centralni komitej komunistične stranke, ki je zboroval štiri dni, je na zaključni seji sestavil nove načrte ekonomske politike, katere cilj je izboljšanje življenjskega standarda za ruske mase v prihodnjem letu. Priznal je pomanjkljivosti v razvoju sovjetske ekonomije in sklenil izboljšati kakovost produkcije.

Dva rudarja ubita

Butler, Pa. — Dva rudarja sta bila ubita v tukanjem premogovniku, ko je padla plast kamnina in ju pokopala pod sabo.

Letalo "American Nurse" ki je poletelo iz New Yorka proti Rimu, se je med potjo izgubilo.

Na sliko je (levo) mim Edna Newcomer, pilot William Ulrich in dr. Leon Pisculli (desno), ki so bili v letalu.

Novi predsednik v Belgiji

Bruxelles, Belgija, 3. okt. — Novi predsednik Belgije, Paul-Henri Spaak, je danes vladno krmilo prevzel po smrti kralja Leopolda III. Spaak je bil prej minister za zunanje zadeve in je eden izmed vodilnih belgijskih politikov.

Novi predsednik v Španiji

Madrid, Španija, 3. okt. — Novi predsednik Španije, Niceto Alcalá-Zamora, je danes vladno krmilo prevzel po smrti kralja Alfonsa XIII. Alcalá-Zamora je bil prej predsednik parlamenta in je eden izmed vodilnih španskih politikov.

Novi predsednik v Italiji

Roma, Italija, 3. okt. — Novi predsednik Italije, Benito Mussolini, je danes vladno krmilo prevzel po smrti kralja Victorja Emanuela III. Mussolini je bil prej premijer in je eden izmed vodilnih italijanskih politikov.

Novi predsednik v Franciji

Pariz, Francija, 3. okt. — Novi predsednik Francije, Paul Doumer, je danes vladno krmilo prevzel po smrti kralja Leona XIII. Doumer je bil prej predsednik parlamenta in je eden izmed vodilnih francoskih politikov.

Novi predsednik v Nemčiji

Berlin, Nemčija, 3. okt. — Novi predsednik Nemčije, Paul von Hindenburg, je danes vladno krmilo prevzel po smrti kralja Viktora III. Hindenburg je bil prej predsednik parlamenta in je eden izmed vodilnih nemških politikov.

Novi predsednik v Avstriji

Vienna, Avstrija, 3. okt. — Novi predsednik Avstrije, Michael Baur, je danes vladno krmilo prevzel po smrti kralja Karla I. Baur je bil prej predsednik parlamenta in je eden izmed vodilnih avstrijskih politikov.

Novi predsednik v Švedski

Stockholm, Švedska, 3. okt. — Novi predsednik Švedske, Carl Gustaf Ekström, je danes vladno krmilo prevzel po smrti kralja Gustava V. Ekström je bil prej predsednik parlamenta in je eden izmed vodilnih švedskih politikov.

Novi predsednik v Finski

Helsinki, Finska, 3. okt. — Novi predsednik Finske, Pehr Evon Svinhufvud, je danes vladno krmilo prevzel po smrti kralja Aleksandra II. Svinhufvud je bil prej predsednik parlamenta in je eden izmed vodilnih finskih politikov.

PROSVETA

THE ENLIGHTENMENT

GLASLO EN LASTNINA SLOVENSKE NARODNE PODPORNE ZDRUŽENJE

Organ of and published by the Slovene National Relief Society

Naročnina: za Zdravstveno drlavo (izven Chicago) in Kanado \$2.00 na leto, \$0.50 na pol leta, \$1.50 na četrt leta; in Chicago in Kanado \$1.50 na leto, \$0.50 na pol leta, \$1.00 na četrt leta.

Subscription rates for the United States (except Chicago) and Canada \$2.00 per year, Chicago and Canada \$1.50 per year. Single copies \$0.50 per copy.

One dollar per annum. Subscriptions are not returned.

Advertising rates on agreement. Manuscripts will not be returned.

Naslov na vas, kar ima stik s 10000

PROSVETA

3007-40 South Lawrence Ave., Chicago, Illinois

MEMBER OF THE FEDERATED PRESS

Glasovi iz naselbin

Zanimive besede iz raznih krajev

Poročilo s potovanja

Ironwood, Mich. — Že večkrat sem bil vprašan, zakaj ni ne poročam v Prosveti iz krajev, katere običam, zato sem se nameni, da napišem par vrstic.

Ko sem lani potoval po Tek-sasu, Oklahomi in Kansasu, sem imel priložnost, da sem si ogledal tamkajšnje farme. Bil sem v okolici Galvestona, Houstona, Clevelanda itd. Poročati pa ne morem, da bi bilo tam kaj prikladnega za kakšno zavetlako. Zemlja ni primerna za vse pridelke in velika vročina, hude muhe ter komarji nadlegujejo ljudi. Mnogo ne bom grajal tamkajšnje kraje, ker bi se zameril ondodnim rojakom.

Iz Kansasa sem šel v Novo Mehiko. Tam je zdravo podnebje in dobri ljudje. Dalje sem potoval po velikih puščavah v Arizoni. Tam pa je moj avto dobil mrazico in kašel, pa mi je za nekaj časa popolnoma odpovedal. V dotičnih okolici v hribih je več zlatih rudnikov in 42 milj od tam je meja države Kalifornije. Tudi po Kaliforniji sem potoval; tam so zelo prijazni ljudje, kakor v Gallupu, N. Mex. Laska zima je bila precej huda. Na potu v Kansasa sem se ustavil pri rojaku Krušču v Frontenacu. Na zapad sem odpotoval 16. oktobra lani, nazaj sem pa prišel 2. maja letos. Po povratku sem se podal v Indiano. V Indianopolisu se imajo kot drugod, nekateri boljše, drugi slabše, naši rojaki pa so zelo uljudni, posebno tri sestre, ki vodijo trgovino.

Ustavili sem se tudi na mojem starem domu v Glenoco, O. Naši rojaki so hudo prizadeti v tej krizi. Hvala jim za naklonenost. Hvala Kravčevemu za lep sprejem, tako tudi vsem ostalim v Indiani in drugod za postrežbo. Tudi v Wheelingu, W. Va., sem bil, kjer niso delavske razmere nič boljše kot drugod. Tam je precej naših ljudi. Obiskal sem tudi naselbine v Penni, pa so povsod slabe razmere; dela nič. Tam se boje potnikov — menda radi slabih časov. Drugače pa je v New Jerseyju, kjer so bolj postrežljivi, posebno v Elizabethu. Od tam sem šel v sredino države New York na Fly Creek in v ostale slovenske naselbine. So dobri farmerji in imajo lepo živino. Lepe farme imajo Selan, Obner, Terček in drugi. Seveda sem se ustavil tudi v naselbin Little Falls, kjer je več naših farmerjev. To je res lep in pri-jazen kraj. Hvala vsem posebno pa Cankarjevemu in Mazlovu za uljudnost. Eden Mazlov sin dela v trgovini s mešanim blagom, drugi pa je učitelj glasbe.

Dopisvali dne 8. julija nazaj domov, sem tam ostal le en teden, potem pa spet naprej po Illinoisu in Indiani. Vaspovsed so slabe razmere in se slabo dela. Naši rojaki so seveda zelo prizadeti. Avgusta meseca sem obiskal dr. Mayo Missouri. Tam so lepe farme, najlepše kar sem jih videl v Ameriki, toda le v nižini blizu Nelliellville. V hribih niso zanič. Rojak Zednik ima do dva akra vinke tute; belo in črno grozdje. Tako tudi drugi rojaki. Letina kaže precej lepo. Cene so boljše kot drugod in sploh se mi vse boljše zdi kot pa v N. Y. ali Wisconsinu.

Poznaše sem odpotoval v Wisconsin, še prej sem se pa ustavil na Wittu, v Illinoisu, kjer sem obiskal Luko Podregarja in druge. Hvala vsem za prijaznost. Ustavil sem se v Nokomisu, La Sallu in drugod. Depresija je pustila svoje sledove povsod. V Wisconsinu pa sem se najprej ustavil v Tomahu, kjer je namo ena slovenska družina, ki ima lepo farmo. Tam ne poznajo krize kot je recimo tovarniški delavec ali pa rudarji. Potem sem šel v Milton, kjer je par rojakov, med njimi tudi Smrekar. Vsi so uljudni. Jabolka so letos po Wisconsinu dobro obrodila, posebno na Willardu, kjer imajo naši rojaki lepe farme, eno najlepših pa ima rojak Poliga. Trt tam ni dosti, ker menda ni podnebje zanje.

Obiskal sem tudi naselbino Bryant, kjer so tudi lepe farme. Nadalje sem bil v Loredu pri Golobovih in pri Cvekovich, ki so uradniiki jednotinskega društva. Rojak Golob ima tako debel krompir, da kaj takega je nisem videl. Tudi pesa je zelo lepa. Po-

toval sem tudi skozi Park Falls. Potem sem bil na Melonu, kjer ima rojak Frank Šmitu lepo kmetijo. Tam je precej Hrvatov. Kjerkoli sem se ustavil, so mi ali rojaki na roke, zakar jim bodi iskrena hvala.

Potoval sem dalje, v Michigan na Ironwood, kjer so tudi slabe razmere. Depresija je vse oplakala. Nastanil sem se pri rojaku Perliču, ki je blaginjak jednotinskega društva št. 323. Tu je precej Slovencev in Hrvatov. Skoro nobeden nič ne dela, dobije pa malo pomoč od mesta. Tudi na Besamerju je nekaj Slovencev ter par Hrvatov. Tam živi rojak Štempihar, v bližini pa rojak Ruge, ki ima prijazno farmo in človeka zelo lepo sprejme ter postreže. — Hvala vsem, s katerimi sem na mojem dosedanjem dolgem potovanju prišel v dotiko in ki so mi ali na kakršenkoli način na roko.

Steve A. Fabjan, član društva št. 309.

Kotično je prikakalo ...

Monroe, Mich. — Zopet se je sem priklatila izza ogle prosperiteta — za tri tedne — ker smo delali a polno paro.

A v tovarni, kjer se izdeluje papir iz slame, pa kar rogovilijo naprej vsaki dan v tednu, tako da se ljudje k sv. maši ne morejo. Nič zato, bodo pa drugi, ko se zopet ustavi, imeli več priložnosti in več evken, da ga se-sujejo v tisto blago brez dna.

Koliko časa bo šlo tako z delom, se bo videlo v kratkem, ker ni na tem ležede, da je zares pri-la ona kolkja, kakor jo že kličejo skoro tri leta. No, to je le sezonskega pomena prosperiteta, pa nič drugega.

Naj bo tako ali drugače, če par tednov se bo še lahko vide-lo, kaj je resnice na tem, ko bo enkrat sadje izginilo s shrambe. Drugače je monotonizem sistem še daleč od pravega, tako na delu, še slabše pa na plači, in to po cel crti v tem kraju.

Frank Kroll.

Is mojih zapiskov

Milwaukee, Wis. — V državi Wisconsin se odigrava, rekli bi, predzadnje dejanje v boju med delom in kapitalom. Velekapital, predvsem Utility trust, je vrgel stotisoče v volilno kampanjo, da porabi La Folleta in odvrne ne-zavedne volilce od socialistične stranke.

Z nastopom državne vlade proti telefonskemu trustu in tu-či drugim, ki lastujejo javne naprave, predvsem pa vodne si-le v državi, se je boj silno po-ostrel in to je postalo usodopol-no za progresivno stranko.

Glavni ulogi je pri tem po-razu igralo davčno vprašanje, katerega so zagovorniki velikih interesov spretno izrabili. Veči-na farmerjev, delavcev in trgov-cov se pač ne zaveda, da davki postanejo težko breme še le ta-krat, kadar ni dohodkov in ko padejo cene izdelkov ali pridel-kov daleč pod pravo ceno. Ne zavedajo se, da temeljijo vsa ta gospodarska zla na napačnem sistemu, v družabnem redu, ki

je postal nemogoč, ker je v na-sprotju s interesi ogromne veči-ne ljudstva, onaga ljudstva, ki preiskuje vsa bogastva, vse do-brine.

Kapitalistični agitatorji, ča-sopisi in vsa druga številna agi-tacijska sredstva, vse to je po-vozročilo zmedo in nejasnost med večino volilcev — in dali so se ponovno prevarati, ter glasovali v večini za milijonarja Koehler-ja in njegovo stranko.

Toda boj še ni končan; še le sedaj se položaj polagoma čisti in kristalizira, da je končni izid še negotov. Pri tem porazu pro-gresivne stranke bo pač pred-vsem pridobila socialistična stranka, katere sedaj skokoma napreduje.

Dogodki pa so končno predi-stra popolne zmage socialistične ideje. Tudi privrženec progresiv-ne stranke so začeli spoznavati, da polovične reforme ne morejo nikdar pomeniti rešitve težkih gospodarskih problemov. Pričeli so spoznavati, da kapitalizma ni mogoče reformirati, ker edino potom vpovstaviti novega dru-žabnega reda je rešitev mogoča.

Za časa konvencije JPZS in tudi že meseca poprej se je od strani nasprotnikov vršila ži-vahna agitacija, naperjena pred-vsem proti "Čikagu." "Sloga ho-čejo preseliti v Čikago." "Čika-go hoče vladati v Milwaukee," pod temi gesli se je širila laž-njiva propaganda, seveda brez vsakega uspeha med mislečimi ljudmi.

Reakcija ne sovraži "Čikago," temveč naša časopisa Prosveto in Proletarca in naše delavske organizacije, ker se zaveda, da predstavlja vse to ono nepre-makljivo trdnjavo slovenskega delavstva v Ameriki, katere o-nemogočava smago reakcije in reči vrste onih, kateri sledijo raznim narodnim odrslenikom.

Kaki žalostni prizori so se odi-gravali na Konvenciji! Delavci in delavke, val ti člani zatirane-ga razreda v boju proti napred-ku, proti vsemu, kar bi zamoglo dvigniti delavstvo iz tega mi-zernega položaja. Še jih niso te strašne razmere ničesar nauči-le, bič še ni padel dovolj trdo.

Človek bi se ne čudil, ako bi imeli ti ljudje kake zdrave ali vsaj deloma utemeljene argu-mente, če bi jih ne vodila samo zaslepljenost, zagrizenost in de-loma tudi čisto navadna zlob-nost, temelječa na sovražnosti do ljudi, kateri jih duševno nadri-ljujejo in se nočejo ukloniti njih nazadnjaštvu.

Kako ponizevalen za nje same je bil boj proti resoluciji, v ka-teri se je priznavalo potrebo razrednega boja in razčlenjenja socialističnih idealov med delav-stvom. Kako škodo more povzo-čiti med nemislečimi časniki, ka-teremu je usoda delavstva de-veta briga in skuša krmiti to bedno ljudstvo tudi v tujini s iluzijami starokrajškega narod-njaštva in čisto navadnimi pur-garskimi frazami in čenčami!

Vsa globočina tega nazadnja-štva in nerazumevanja razmer, kakor tudi potreb časa se je razčlila posebno pri nastopu re-akcije proti JBF. Medtem ko so metali potom svojih neamiselnih argumentov, svoje preprijivosti in strupenega nasprotovanja

—Fotografirano v New Yorku.

Margareta Sanger, voditeljica gibanja za kontrolo porodov v Združenih državah, ki se je pred kratkim vrnila z zborovanja enakega gibanja v Evropi. Ka-kor poročajo, je na skrivaj obla-kala tudi Italijo in imela je tam-kaj tajna predavanja. Ali bo Mussolini hud, ko to izve!

Vsaki zdravi ideji, stotake akos okno, so kvasilni obnem o stroš-kih, katere je povzročila JBF naši organizaciji.

Kolikšna duševna omejenost, kako silna plitkost razuma se je zrcalila v tem nizkotnem bo-ju proti organizaciji, ki je tako silnega pomena za bodoči razvoj tega, baš od strani nazadnjaštva toliko opevanega Jugoslovantva v Ameriki. ... Da duševni pri-tlikavci smo! Malenkostni, nede-stopni za velike ideje — hlapci, čisto navadni hlapci!

In ko je predsednik V. Petek v jasnih besedah razložil pome-ni in namen te zveze Jugoslov-an-skih podpornih organizacij, so postali nasprotniki malodušni; manjkalo jim je snovi za pobl-janje ideje, za vsaj deloma stvarne ugovore.

Tukajšnji tednik "Obzor" je izvršil zadnje tedne pred kon-vencijo in tudi se v pokončenih izdaji svojo kulturno dolžnost in pobilil nekeke skrajno bedaste zamzke v obliki pesnive. Če je tistih par sto naročnikov "Ob-zora" pri volji prebavljati tako netečno hrano, je pač njih za-deva, toda kot misleči člani JP-ZS pač lahko zahtevamo, da se nam a tem priznava vsaj v u-radni izdaji, enkrat na mesec. Zakaj kvastiti o ugledu naše na-selbine in pošiljati v svet tak li-terarni šund? — Spartak.

LISTNICA UREDNIŠTVA

La Sale, Ill. Naročniku Pro-svete: — Dotični rojak lahko po-stane ameriški državljan, ker dva meseca njegove odsotnosti ne prideta v poštev. Potetkoče bi nastale šele tedaj, če se bi v starem kraju mudil več kot šest mesecev in če ne bi za to dobil dovoljenja.

Največja časopisna knjižnica sveta

Britski muzej v Londonu raz-polaga z zbirko, ki nima sebi e-nakega na vsem svetu. Zbirka obsega britske in tudi ogromno množino inozemskih časopisov, ki so izšli pred l. 1800. Štano-ma se je zbirka tako povečala, da so jo morali namestiti v po-sebnem poslopu.

To palačo so pravkar otvorili. V njenih prostorih je 275.000 zvezkov, ki počivajo na policah, dolgih približno 25 km. Posloje je snotrja iz jekla, na zunaj pa je opasano z židom, ki ne prepu-šča zrakov, tako da lahko obla-kovalci knjižnice nemoteno stu-dirajo. Ravnatelj muzeja je Gil-bert Murray, ki je ob otvoritvi dejal, da se časopisi ne smajo smatrati toliko za kroniko do-godkov, kolikor za zgodovinske dokumente, v kateri so iz-šli.

Govoreče živali

Živali, ki so posnemale človeško govorico, so poznali že v najstarejših časih in eden izmed najboljših poznavalcev papir, Rusa, je eno svojih živali naučil celo 300 besed. S takimi besednim zakladom si človek že lahko pomaga v deželi, v kateri govore ta jezik.

Veliki filozof Leibniz pripoveduje o nekem psu, ki ga je njegov reditelj, neki deček, naučil 30 besed. "Govorečih" psov je danes na svetu okrog štirideset.

To vse dokazuje, da imajo neke živali člo-veškim govorilom podobne organe, a seveda ne tega, da znajo te živali govoriti in misliti kakor človek. Neštete živali dajejo glasove od sebe in niti rabe niso popolnoma neme: med njimi so takšne, ki ječijo in godrnjajo. Ptiki pojejo, žabe regljajo, gosli gajajo, opice vr-šajo. A vse to so glasovi, a ne govore.

Tako smo mišili vsaj še pred kratkim. Mo-derni raziskovalci živalskih govoric pa so z novimi metodami spravili to vprašanje v dru-go luč. Omenjeni raziskovalec Russ poroča o neki papigi, ki so jo poslali na neko razstavo papir, a ni tam na veliko razočarje svojih lastnikov ves čas spregovorila niti besede. Ko so jo prinesli domov, je baje nenadoma in ne-pozvana spregovorila čisto razločno: "Lora, niš govorila." To bi kazalo, da je znala žival misliti in svoje misli spraviti tudi v logično zvezane izraze.

Nekaj podobnega trdijo moderni živali-ki psihologi tudi o drugih živalih. Psi, mačke, opice imajo svoje značilne glasove, ki izražajo kakor človeške besede poželjenje, strah, glad, jezo, simpatijo. O človeški opici gibonu trdijo vsi opazovalci, da priznaja v svojih gozdovih prave pevske nastope.

Raziskovalec opičjega jezika Garner je med opicami izledil najmanj osem različnih glasov, ki izražajo najmanj osem različnih stvari. Drugi so izledili nekaj podobnega za druge živali. Schmidt je razložil pri mačkah pet do sedem načinov mijavkanja, ki izražajo najra-zličnejše afekte. Lastovice imajo pet besed v svojem jeziku. Najnižji človek, Avstalec, jih ima komaj šestdeset.

Toda živali ne izražajo svojih afektov in se ne umejo med seboj samo z glasovi. O mrav-ljah je že davno znano, da se "pomenkujejo" s tem, da bobnajo druga po drugi s tipalkami.

O čebelah so dolgo mislili, da izražajo svoje počutke s različnimi glasovi. A monakovski zoolog Frisch je v najnovejšem času pokazal, da imajo čebele tudi svojo lastno "govorico", ki ne izraža samo afektov, temveč tudi sporo-ila. Ta "jezik" pa ne govori z besedami, tem-več s čudnimi, a razločnimi plesnimi gibi, ki izražajo v svoji raznolikosti vse polno do-jmov.

Tako prihajamo polagoma do spoznanja, da je govorica nekaj edinstvenega, a vendar ne-tako, da bi si jo smel človek sam prilastiti. Do najnižjih stopenj živiljenja si imajo bitja ka-kor človek morda povedati in imajo potrebo, da se razumejo.

Drobtinice

Kanada plačuje letnih 150 milijonov dolar-jev obresti bankirjem v Združenih državah. Živela kanadska neodvisnost!

V Rimu leta 1: Kruha in iger!
V Ameriki leta 1932: Iger, iger! Kruh si je poiščemo na smetiščih ...

Senator Norris in kandidat Roosevelt sta se našla in objela — in zdaj je toplo v Ameriki.

Neka delavka v Lebanonu, Pa., je dobila štiri cente tedenske plače. Denarja pa ni našla v banko. Zapravljiva!

Na noge, Israel! V prihodnjem novembru dobimo pivo. Do novembra 1933 morda dobi-mo delo, da zaslužimo za pivo. A kdo se bria za delo! Da bo le pivo! —

Pivo! Dosti piva za njega in ženo, za otca in mater, starega očeta in staro mamo, brate in sestre in za matega, ki se plazi po štirih po-tih. Pivo! To je vse.

Čikasko mesto je dobilo pet milijonov de-larjev "dole" od Hooverove korporacije. Kam si padlo, mesto? En sam Čikazan (general Dawes) ima dvajsetkrat več kredita.

Mussolini bo vtaknil vse brezposelne delav-ce v armado in krizis za Italijo bo rešen. Ita-lija bo imela veliko armado in nobenega brez-poselnega delavca!

Trg za glasove je tudi padel. Republikanski glasovi bodo letos po 42c in demokrati po 35c. Ponudnikov je dosti in gotovina je zmra-nila ...

Vaškdanja vest: Tri bombe in pet samomo-rtev. V Washingtonu je odšla deputacija. Hu-ra, denar pride!

"Raj na švce"

V bremenski šoli za telesno kulturo, ki se imenuje "Raj na švce", imajo aparat, ki pro-izvaja moraki, planinski, smolnati vrhu in druge zrake umetno. Zdeljeni srak smaje z raznimi kemikalijami, tako da uživajo poljubnega letoviska, ne da bi ostali "raj".

Ameriške mezde — najslabše!

Naslov tega članka se bo v splošnem zdel čuden in neverjeten. Že dolga leta smo uživ-ljeni v vero, da je delavec v Ameriki najboljše plačan delavec na svetu, zato ima najvišji ži-lylenki standard. Iz tega razloga smo prišli sem in z nami vred je drvelo semkaj vse, kar je moglo, dokler ni Amerika ustavila naselje-va. Oglejmo si stvar od vseh strani.

Ameriške mezde so visoke relativno — če jih primerjamo z mezdami v Evropi, Aziji in drugimi deli sveta v naši valuti. Ako to sto-rimo, vidimo, da ima kitajski kulji okrog deset centov dnevne mezde, dočim je imel ameriški delavec pred krizo povprečno nekaj čez tri dolarje dnevne plače. Na podlagi tega je kitaj-ski kulji najnižje plačan človek na svetu.

Vprašanje pa je, koliko producira kitajski kulji in koliko producira ameriški delavec ter kakšne so potrebe kitajskega kulija in kakšne so potrebe ameriškega delavca. Kakor hitro se v to pogledimo, bomo takoj videli veliko razliko.

Vrednost kitajskega kulija, ki jo proslava-ja na dan, je okrog tridesetkrat manjša kot je vrednost proizvoda ameriškega delavca! Na podlagi tega dejstva dobi kulji večji odstotek vrednosti v mezdah za svoje delo kot ga dobi ameriški delavec za svoje. Na drugi strani so življenjske potrebe kitajskega kulija never-jetno skromne. Peščica risa na dan mu zado-stuje za hrano in par cap — ki v ameriški va-luti morda niso vredne 50c — mu zadostuje, da si pokrije telo za celo leto. In — kar je glavno — kulji je s tem zadovoljen! Vse ne zahteva. Kateri ameriški delavec bi bil s tem zadovoljen? Sploh ne bi mogel obstati.

Primerjajmo na enak način vrednost pro-dukta v drugih deželah z vrednostjo ameriške-ga produkta in potrebe ondodnih delavcev s potrebami povprečnega ameriškega delavca, pa bomo našli, da ima delavec v — vseh tujih deželah večji odstotek mezde za vrednost svo-jeje produkta kot je odstotek ameriškega de-lavca za njegov produkt.

Ameriški delavec povprečno producira naj-več dobrin na svetu v danem času. Zakaj? Ali je morda najpridnejši in najposposnejši? Ne. Zato, ker ima najboljše pripomočke, naj-več najboljnih strojev in najboljše organizi-rano masno produkcijo. Med vsemi deželami na svetu sta delavec v Angliji in Nemčiji prva za ameriškim, v vseh ostalih deželah so pa daleč v ozadju. Delavec v Rusiji producira dvajset-krat manj vrednosti kot ameriški. Kljub temu je ruski delavec primeroma boljše plačan ka-kor ameriški. Relativno dobi manj, so pa nje-gove življenjske potrebe manjše.

Is tega lahko sodimo, kako je ameriški de-lavec ogoljufan. Kitajski kulji je produktivna enota zase; njegove roke so vsi stroji. Ameri-ški delavec je pa le delež ogromne produk-tivne enote, ki je zamenjala človeško energijo. To zamenjavo so krtili s strokovno označbo "tehnokracija". Razliko med človeško in stroj-no energijo najbolje pojasnimo s sledečo pri-mero: eno egiptovsko piramido je gradilo 100.000 človeških bitij dvajset let, dočim je peščica ameriških delavcev s strojnimi lopata-mi premaknila v treh tednih tako veliko goro železne rude v Minnesoti kot je egiptovska piramida. Zdjaj pa premislite, koliko je bilo vredno delo piramide in koliko so plačali ame-riškim delavcem, da so nakopali tolik kup že-lezne rude!

Ameriško delo je — a ozirom na vrednost tega dela — najnižje plačano na svetu. Koli-čina produkcijah dobrin v enem dnevu je sto in stokrat večja kot je bila prej, ko Amerika še ni imela mašin — koliko se je pa povečala meza? Pred sto leti — to nam stari filozof Brishane neprestano pripoveduje — je neki tesar v Philadelphiji zaslužil dolar na dan in to je bil najboljše plačani delavec v Ameriki v svoji dobi. Koliko več dobi delavec danes? Kako redki so oni, ki dobe sedemkrat več!

To lahko pojasni vsakemu bebu (svor ogromnih privatnih premoženj v Združenih državah). Silna vrednost produkta se mora nekam stekati. Ker so plače tako nizke, so pa dobički in dividende toliko večje. Zato je bilo toliko priložnosti za — spekulacije in raket, kakršnega ni poznal ostali svet. Zato se je tu razvil največji monstrum privatnega kapita-lizma, največja pošast, ki se pase in radi ob-žuljih delavstva.

Ishod iz tega pekla je samo eden: socializ-a-cija strojev! Kdor producira, naj bo kolektiv-ni lastnik vsega produkta!

Dr. William Beebe se je pred nekaj dnevi spustil s balje v morje 2200 čevljev globoko pod površjem v krogi podobni na-gradbi, ki je na sliki. Beebe je spustil svoje vitlo iz globokine po radiu. Odkril je, da v tej moraki globoki ribe s fosforescentno lučjo razsvetljujejo vodo. Drugače je voda tako temna kot črnilo.

K. Z.:

"Ako mi napreduje knjiga, ako ima bolju bridicu ali da napreduje bolja misao kakav njegov smisao, to mi napreduje izabranu put da njegovim svet, izlazi napred svoje lica u godinu."

RALPH WALDO EMERSON

Ivan Jontes:

Imigrant Janez Mihevc

"Trkljaveček, verjemi, da si mi rešil življenje!" je dejal tovarišu, ki je stal na debli podrtga borovca, se ritenski pomikal po njem ter ga obdelaval s svojo planko.

"Hudirja, kaj je bilo tako hudo?" se je smehljaj Trkljaveček.

"Kaj bi ne bilo! Polne čevlje ledene vode, obleka vsa premočena in pozimi! Kaj ni ta dovolj hudo? Da bi zloome pocitral vse skupaj!"

"Hm, saj si bil neumen, ker si se podstopil podiranja v vodi!" je menil Trkljaveček ter dalje udrihal po debli, da je odmevalo daleč po gozdu. "Preje sta delala preseko tukaj dva šveda in sam lahko vidiš, kako sta se znala izogniti vodi. Mislila, da jima je 'bas' rekel za to? Kaj se — saj vendar ve, da bi se tega dela podstopiti kvečjemu kak norec! Nemara si se mu ti videl tako neumen... Ampak ti mu lahko pokažes, da Slovenci ne nismo tako udarjenji kakor se njemu vidi, in da imamo vsaj toliko pameti kot njegovi rojaki; pusti to zlomkovo lužo v miru in začni sekati tam, kjer sta šveda nehala! Ne bo ti treba iti daleč; dobrih tri sto čevljev peti sta še napravila, potem sta nehala."

"Zakaj?" je hotel vedeti Janez. "Kaj sta zopet prišla do vode?"

"Ne, ampak ljubilo se jima ni hoditi tako daleč na delo. In ker je 'bas' njun rojak, jima tudi ni bilo treba. Sicer boš pa že še videl, kako škode pritežira svoje rojake! Nam odkazuje delo po dve, tri milje od kemp, svojim rojakom pa kar najbližje mogoče, tako da lahko hodijo opoldne kositi v kemp. In onima dvema švedoma, ki delata pot kakor ti, ni treba hiteti kakor boš moral, če boš hotel kaj zaslužiti; po štiri dolarje dobita dnevne plače — na akord je nemogoče toliko zaslužiti pri tem delu. Boš že skušal. In tesačem švedom odkazuje najlepše šope borovja v bližini kemp, da lahko zaslužijo po pet, šest dolarjev dnevno, nam Slovencem, Poljakom in drugim pa takele majhne šope, raztresene v globini pragozda, da moramo trdo mlati s planko, mi, če hočemo zaslužiti tri dolarje dnevno! Ej, je že hudilo, vsek gleda naprej na svoje ljudi! Škoda, da nimamo slovenskega 'bas'!"

Janez je poslušal in pritrjeval, da to ni po pravici in da bi ne smelo tako biti. In ko mu je Trkljaveček govoril o "šopi" borovja, je začel ogledovati s svojega prostora na griču prostrano šumo. Opazil je, da je izraz "šopi" popolnoma na mestu. Pred njim se je širilo morje posameznih vrhov, izmed katerih so štrlele posamezne smreke, polovica teh suhih, olupljenih in brez vej, da so bile slične turškim minaretom; iz tega morja so v velikih presledkih kipele večji in manjši šopi višokih, vitkih borovcev, podobnih zelenim otokom v sivem morju, nad katerim se je bleščalo mrzlo zimsko sonce.

"Kolikoli pa vam tesačem plačajo?" je poizvedoval od Trkljavečka.

"Sedemnajst centov od kosa. Ne bi bilo slabo, če bi nam odkazal velike šope, da bi ne bilo treba loviti borovcev sem ter tja po gnajni. Ampak je že tako, da za nas nima 'bas' kaj dobrega in sem vesel, če napravim povprečno osemnajst pragon dnevno. Švedi, ki imajo odkazano najboljša mesta, jih napravijo po trideset in včasih tudi štirideset na dan. Seveda jih obtežuje tako nemarnost, da jih ni vredno pogledati, ampak oni to lahko delajo, če bi jih pa mi tako slabo tesali, bi nas zapodili!"

"Hudirja! — zdaj mi je že žal, ker sem prišel sem..." se je kesal Janez.

"Ej, kaj boš obžaloval, ko ti nič ne pomaga!" ga je bodril Trkljaveček. "Korajno udrihaj, pa bo že nekako šlo. Nekaj boš zaslužil — bolje kot nič! Saj si Gorenjec in vaju trdemu delu!"

"Kje pa delata Ocepova fanta? V bližini?"

"Poglej, tistile šope," mu je s prstom pokazal Trkljaveček oddaljen otoček. "Vidiš borovec, ki se nagiba? Glej, že pada!"

"Vidim."

"Tam teta. Radoveden sem, kako kaj uga-ja to delo Mihi? Nemara se tudi on pridruža kakor ti? Ampak ti imaš več vzroka za to — Mihi ni bilo treba bresti po vodi."

Ko se je ogel ter posušil čevlje, se je Janez obul ter začel trebiti gozd, kjer sta šveda nehala. Do večera je napravil sto čevljev pota in to mu je vrnilo izgubljeni pogum in zaupanje.

"Saj ni tako strašno hudo kakor sem mislil zjutraj, ko sem začel!" je menil proti tovarišu, ko so zvečer skupaj ubirali zasneženo pot proti domu ter se izogibali mšakuzam, ki jih ni bilo malo.

Miha pa ni bil nič kaj dobre volje; tesače mu ni ugajalo in zdela se mu je, da je Janezovo delo boljše in prijetnejše.

"Tomaž, reci basu, naj me da delati k Janezu," je prosil brata.

Drugi dan sta Janez in Miha delala skupaj ter z združenimi močmi krčila široko pot skozi pragozd. V sledečih dneh sta napravila kakih tisoč čevljev, nakar se je Miha zopet akujal, češ, tesače je prijetnejše ter zopet poprijel za planko. Janezu je bilo prav, kajti Miha je bil siten ter je venomer godrnjal.

7.

Neke noči v prvem tednu je pritisnil silen mraz; vso noč je drevje v pragozdu pokalo kakor na bojišču. Janez se je nehote spomnil na velike vojaške vaje, pokanje pušk, strojnje in gorakih havbe. Zjutraj je bila reka zamrznjena in dolina ni bilo mogoče več rabiti. Delavci so se previdno spuščali na led, ki se jim ni videl posebno močan ter se oprijemali debele vrvi, ki so jo bili še prejšnje dneve napeli preko reke; počasi, oprezo so drug za drugim prehajali na drugo stran.

Janez se je nekaj zamudil v kuhinji, kjer je predolgo izbiral mrzla jedila za južino in ker so njegovi tovariši medtem že prešli na nasprotni breg in jih je hotel dohiteti, se je brž in brez pomisleka spustil po bregu navzdol ter zvilka skočil na led — ki pa se je pod prehudim pritiskom podal in Janez je bil mahoma do vratu v vodi. Tisti hip, ko se je pogrezal v vodo, je k sreči ujel z rokami vrvi in orjaški šved, (dobra duša, ki je stanoval v "priliflju" pod Janezovim "nadstropjem" ter takoj izpočetka skušal navezati prijateljske stike z imigrantom Janezom) mu je pomagal na suho. Očividci so se prigrteno smejali Janezovi nezgodi, česar jim fant to pot ni posebno zameril, ker pač ni utegnil. Stekel je v kobo ter se hitel preoblačiti. Petnajst minut po nezgodi je Janez došel svoje tovariše, ki so ga čakali in skupaj so se odpravili na delo.

Zvečer, ko so se vračali v kemp, so vsi štirje obstali ob reki ter začeli motriti led, ki je pokrival površino globoke reke.

"Če bi nas led držal, bi si prihranili petnajst minut hoje," je menil Trkljaveček. "Pot skozi gozd je svita kot kača, polna štorov, podrtih debel in drevesnih korenin. Bi poskušali, fantje?"

(Dalje prihodnje.)

bernije in najrajši napravili velik ovinek, kadar so se približali nasebinam, obljubenim krajem.

Sedel je v jarek pred pokopališčem in čakal, kdaj se stemni, nato pa se je priplazil h koči na koncu vasi. Ustavil se je pred polomljenimi oknicami, hotel je posvetiti, pa se mu je zdelo škoda vžigalice in je kar v temi zlezel v bajto.

Tipaje je našel nekaj, kar je bilo podobno pričinam, in legel. Zadržal je bil še skoraj, ko je namah zaslišal neki glas tam v kotu. Široko je odprl oči in ves prestrašen sedel na pričinah.

Potem ni bilo aljstati nič več.

Prišel je napeto prisluškovati.

Nekje od zgoraj je prihajal tenak, pliskajoč šum, katerega vzroka ni mogel razumeti. Spet je legel na hrbet in zamislil. Pri tem je iztegnil noge in glasno vzdihnil. Njegova noga se je odprla ob neki predmet, ki se je pod njenim pritiskom kmalu udal. Potem ga je nekdo sunil v podplat.

Mož je ves otrpnil.

Se enkrat je iztegnil noge, spet so na svojem potu nekaj srečale in naslednjo sekundo ga je spet nekaj sunilo v podplat. Izvekel je vžigalice in z drhtečimi rokami prižgal.

Zagledal je noge, ki so v skoraj nih visele nad prično. Dvignil je glavo in namah ne s krikom, marveč s divjim tulenjem planil v tisto stran, kjer bi morala biti vrata.

Vrata so s treskom odletela, udarila ob steno, on pa je z dolgim skokom pridrvel ven, lasje so mu stali pokonci in mravljinčci so mu gomazeli po hrbtu. Zdelo se mu je, da ne kriči on, marveč zadaj nekdo, tisto, kar je viselo za njim. Tisti trenutek, ko je bil skočil, sta izpod zemlje zrastle še dve strašni bitvi: eno visoko, drugo nizko, prav majhno, in oba sta se z razmršenimi strašnimi lasmi in s divjim tulenjem spustili pred njim v beg.

Mož je divje planil, skočil v stran, sedel na tla in nekam neleno podvigal nos.

Celjuži so se mu tresle, oči pa so divje gledale predse. Koliko časa je minilo, tega ni vedel, kakaj časa ni bilo. Oči so se mu proti volji okrenile v tisto smer, kamor sta se skrili strašni, kosmati bitji, ni jih mogel odvrniti proč, niti z roko niti z nogo se ni mogel ganiti. Niti mekniti ni mogel in požrti aline.

In mahoma je ugledal tisto, na kar je malone čakal: od ene strani sem, kamor sta bila izginila kosmatinca, je bilo slišati zategnjene glasove, kakor da se podi sem cela čreda kosmatincev.

In na obzorju jesenskega neba, ki se je komaj ločilo od črne zemlje, so se že prikazale njihove glave.

Rad bi bežal, toda, kakor se to dostikrat zgodi v snu, premakniti ni mogel niti enega uda. In vedel je, da jim itak ne bo ušel.

Čez minuto ga bodo našli.

Sedel je v prejšnjem položaju, noge podvighane, dlanj uprte v zemljo, zaradi česar je bil videti, kakor da se pripravlja na skok. Pri tem je ves čas šklepetal z zobmi, ki jih nikakor ni mogel zadržati.

NAROČNIK! POZOR!

Znamenje Sept. 28. 1932) pomeni, da vam je naročnik potekel ta dan. Posvetite jo pozornost, da vam lista ne uide. Ako lista ne prejmete, je mogoče vstopiti, ker si ga ne prejmete. Je mogoče vstopiti vstop naprednega naročnika, plačilo nam doplačila in napredni stari in novi naročniki.

Narodni listi so vsi dravstveni listi in drugi napredni, pri katerih lahko plačilo napredno.

Narodni listi so vsi dravstveni listi in drugi napredni, pri katerih lahko plačilo napredno.

Narodni listi so vsi dravstveni listi in drugi napredni, pri katerih lahko plačilo napredno.

Narodni listi so vsi dravstveni listi in drugi napredni, pri katerih lahko plačilo napredno.

Narodni listi so vsi dravstveni listi in drugi napredni, pri katerih lahko plačilo napredno.

Narodni listi so vsi dravstveni listi in drugi napredni, pri katerih lahko plačilo napredno.

Narodni listi so vsi dravstveni listi in drugi napredni, pri katerih lahko plačilo napredno.

Narodni listi so vsi dravstveni listi in drugi napredni, pri katerih lahko plačilo napredno.

Narodni listi so vsi dravstveni listi in drugi napredni, pri katerih lahko plačilo napredno.

Narodni listi so vsi dravstveni listi in drugi napredni, pri katerih lahko plačilo napredno.

Narodni listi so vsi dravstveni listi in drugi napredni, pri katerih lahko plačilo napredno.

Slišal je besede, skoraj razumel jih je, toda bilo je ko v snu, in prav nič ni mogel odgovoriti. Niti kretanje ni mogel napraviti. In vedel je, da nima zmlisa odgovarjati.

"Kaj je tam?" so kričali glasovi prihajajočih.

"Mrtvec se je odtrgal..."

"Glej ga! Glej ga!"

Množica se je med tulenjem umaknila.

"Ali ni nobenega priha tu?"

Velikonočno jaje bi bilo treba vreči vanj. Očrtaj krog... Krog!"

"Slamo je treba zaigati okrog njega!" so od vseh strani kričali glasovi.

"Z gorjačo ga je treba usekati po temenu; če je to on, bo gorjača odskočila."

"Hudiči, mar ne vidite, da možak sedi!" je zakričal neki glas.

"Sami vidimo, da sedi, toda kakšen možak je, to je vprašanje."

"Zobje, slišate zobe! Aj..." je zakričal ženski glas in množica se je spet s tulenjem umaknila.

"Pojd, pojd! Ni da bi gledal."

"Počakaj malce, morda je pa le pravi človek."

"Človek... saj vidiš, da so vrata v bajto odprta. Lep človek!"

"Brez jaja ni nič."

"Kdo al? Hej, govori!"

Mož je vedel, da ga isprašujejo, razumel, kaj ga isprašujejo, pa ni mogel razkiniti čeljusti in je samo šklepetal z zobmi.

Nekdo je zaigal kup alame in rdeč plamen je osvetlil njegovo divjo postavo, sedečo na zemlji.

"Od zadaj pojdi, od zadaj! Ne boj se! Močno udari! Po temenu!"

Mož je to slišal, pa vendar ni mogel obrniti glave, med tem ko je orjaški kmet stopil iz množice in se mu z gorjačo v rokah prijel bližajo od zadaj.

"Če je on, bo gorjača odskočila," je dejal neki glas.

Mož je bil prikradel k na zemlji sedečemu. Samo še dva koraka. Vsem je zastala sapa, ko so videli, kako se je dvigala težka gorjača.

Naslednji trenutek se je zaslišal top udarec, kakor po loncu s smetano, in na zemlji sedeči se je sgrudil.

"Ni on!" je kriknila množica in se oddaljila.

Iz rusčine B. Z.

SLOVENSKEGA NARODNA PODPORA JEDNOTA

izdaja svoje publikacije in še posebno list Prosveta za korist, ter potrebo agitacije svojih društev in članstva in za propagando svojih idej. Nikakor pa ne za propagando drugih podpornih organizacij. Vsaka organizacija ima običajno svoje glasilo. Torej agitatorji dopis in naznanila drugih podpornih organizacij in njih društev naj se ne pošiljajo listu Prosveta.

Narodni listi so vsi dravstveni listi in drugi napredni, pri katerih lahko plačilo napredno.

Narodni listi so vsi dravstveni listi in drugi napredni, pri katerih lahko plačilo napredno.

Narodni listi so vsi dravstveni listi in drugi napredni, pri katerih lahko plačilo napredno.

Narodni listi so vsi dravstveni listi in drugi napredni, pri katerih lahko plačilo napredno.

Narodni listi so vsi dravstveni listi in drugi napredni, pri katerih lahko plačilo napredno.

Narodni listi so vsi dravstveni listi in drugi napredni, pri katerih lahko plačilo napredno.

Narodni listi so vsi dravstveni listi in drugi napredni, pri katerih lahko plačilo napredno.

Narodni listi so vsi dravstveni listi in drugi napredni, pri katerih lahko plačilo napredno.

Narodni listi so vsi dravstveni listi in drugi napredni, pri katerih lahko plačilo napredno.

Narodni listi so vsi dravstveni listi in drugi napredni, pri katerih lahko plačilo napredno.

Narodni listi so vsi dravstveni listi in drugi napredni, pri katerih lahko plačilo napredno.

Narodni listi so vsi dravstveni listi in drugi napredni, pri katerih lahko plačilo napredno.

Narodni listi so vsi dravstveni listi in drugi napredni, pri katerih lahko plačilo napredno.

Narodni listi so vsi dravstveni listi in drugi napredni, pri katerih lahko plačilo napredno.

Narodni listi so vsi dravstveni listi in drugi napredni, pri katerih lahko plačilo napredno.

Narodni listi so vsi dravstveni listi in drugi napredni, pri katerih lahko plačilo napredno.

Narodni listi so vsi dravstveni listi in drugi napredni, pri katerih lahko plačilo napredno.

Narodni listi so vsi dravstveni listi in drugi napredni, pri katerih lahko plačilo napredno.

Narodni listi so vsi dravstveni listi in drugi napredni, pri katerih lahko plačilo napredno.

Narodni listi so vsi dravstveni listi in drugi napredni, pri katerih lahko plačilo napredno.

Narodni listi so vsi dravstveni listi in drugi napredni, pri katerih lahko plačilo napredno.

Narodni listi so vsi dravstveni listi in drugi napredni, pri katerih lahko plačilo napredno.

Narodni listi so vsi dravstveni listi in drugi napredni, pri katerih lahko plačilo napredno.

Narodni listi so vsi dravstveni listi in drugi napredni, pri katerih lahko plačilo napredno.

Narodni listi so vsi dravstveni listi in drugi napredni, pri katerih lahko plačilo napredno.

Narodni listi so vsi dravstveni listi in drugi napredni, pri katerih lahko plačilo napredno.

Narodni listi so vsi dravstveni listi in drugi napredni, pri katerih lahko plačilo napredno.

Narodni listi so vsi dravstveni listi in drugi napredni, pri katerih lahko plačilo napredno.

Narodni listi so vsi dravstveni listi in drugi napredni, pri katerih lahko plačilo napredno.

Narodni listi so vsi dravstveni listi in drugi napredni, pri katerih lahko plačilo napredno.

Narodni listi so vsi dravstveni listi in drugi napredni, pri katerih lahko plačilo napredno.

Razne zanimivosti

Opisji samomor

Mottershead, razmatelj zoološkega vrta v angleškem mestu Chesterju, pripoveduje naslednje:

"Med svojim dolgim opazovanjem živali nisem še nikoli doživel, da bi kakšna žival izšla namenoma samomor. Ena izmed naših opic pa je morala nekaj takšnega storiti. Gledalci so se sploščka zabavali, ko so jo gledali, kako je odskakovala dva metra dolg kos od vrvi, ki je visela v kletki. Vrv je prenesla nato k nekemu drevesu v kletki in jo pridrila k veji. Nato je napravila zanko, ki si jo je v velik hladnokrvnostjo položila okoli vratu. Potem je splezala tako visoko, kolikor ji je vrv dopuščala in je skočila z vso silo z drevesa. Smrt je nastopila takoj."

Mottershead ne ve povedati vzrokov te živalke tragedije. Vsekakor je dal strogo nadzirati ostale opice, da bi ne začele posnemati te "igre".

Vašne najdbe v puščavi Gobi

Ekspedicija dr. Šveda Hedina poroča o važnih arheoloških najdbah v puščavi Gobi. Mladí švedski učenjak dr. Folke Bergmann je našel med razvalinami slovi tega "črnega mesta" Karakota mšakuzam, ki so pripadale kitajskemu in drugih jezikih, med drugimi tudi takšne v do- slednji neznaní pisavi. V teh rokopisih služi dr. Bergmann važne podatke o zgodnji zgodovini Azije. Karakota je razdeli brčkone Džingiskan in so ga potem brčkone radi pomanjkanja pitne vode polagoma čisto opustili. Sredi puščave je našel dr. Bergmann tudi sledove obsežnih mejnih utrd, ki alčijo slovitemu kitajskemu zidu, in ostanke 2000

Privatni dom se proda, pohištvo skoraj sestavljeno, parlor oprava \$25, vredna do \$325; importirana Orijentalna preproga \$23.00. Oprava spalne sobe \$35; velik naslonjač \$12; ogrinjala, posoda. Ameriška orijentalna preproga \$40.00, sestav posode za zajtrk \$8; itd. Prodajo tudi posamezno. Za hitro prodajo plačamo tudi prevoznino. 6258 Washington Blv., Tel. Austin 3838. —(Adv.)

OGLASITE SE TAKO, VELEKA PRODAJA

Agitirajte za Prosveto!

Agitirajte za Prosveto!

Agitirajte za Prosveto!

Agitirajte za Prosveto!

Agitirajte za Prosveto!

Agitirajte za Prosveto!

Agitirajte za Prosveto!

Agitirajte za Prosveto!

Agitirajte za Prosveto!

Agitirajte za Prosveto!

Agitirajte za Prosveto!

Agitirajte za Prosveto!

Agitirajte za Prosveto!

Agitirajte za Prosveto!

Agitirajte za Prosveto!

Agitirajte za Prosveto!

Agitirajte za Prosveto!

Agitirajte za Prosveto!

Agitirajte za Prosveto!

Agitirajte za Prosveto!

Agitirajte za Prosveto!

Agitirajte za Prosveto!

Agitirajte za Prosveto!

Agitirajte za Prosveto!

Agitirajte za Prosveto!

Agitirajte za Prosveto!

Agitirajte za Prosveto!

Agitirajte za Prosveto!

Agitirajte za Prosveto!

Agitirajte za Prosveto!

Agitirajte za Prosveto!

Agitirajte za Prosveto!

Agitirajte za Prosveto!

Agitirajte za Prosveto!

Agitirajte za Prosveto!

Agitirajte za Prosveto!

Agitirajte za Prosveto!

Agitirajte za Prosveto!

Agitirajte za Prosveto!

Agitirajte za Prosveto!